

Fig. 1: Oliven med visne bladspidser afgrænset af rødbrun kant mod det friske væv. Kilde: EPPO

Fig. 2: Kaffeplante med visne og begyndende gulfarvning af blade. Kilde: Landbrugsstyrelsen

Fig. 3: Oliventræ med kraftigt angreb. Kilde: EPPO

Hold øje med *Xylella fastidiosa*

**November
2022**

Bakterien *Xylella fastidiosa* er en karantæneskadede-ger, der kan angribe over 300 plantearter, heriblandt økonomisk vigtige afgrøder som oliven, citrus, vin, valnød og blomme. *Xylella fastidiosa* opformerer sig i planten og forhindrer transporten af vand og næring i planten. Ved alvorlige angreb kan planten visne og dø.

Efter første fund i Italien i 2013 er den også fundet i Frankrig og Spanien, og der er nu stor fokus på at undgå, at bakterien spredes yderligere i EU.

Symptomer på angreb

Ved milde angreb kan *Xylella fastidiosa* forekomme uden symptomer i planten, og kun ved at teste plantematerialet kan man afsløre angreb.

Ved svære angreb kan symptomerne ses som bladvisninger, blade med gule pletter, lyse blade eller visne bladspidser, der er afgrænset af en gul eller rød kant mod det friske væv. Symptomerne afhænger af værtplanten (fig.1-4) og hvilken underart af bakterien, der angriber.

Fig. 4: Pelargonium angrebet af underarten *Xylella fastidiosa* subsp. *Multiplex*. Kilde: Ministère de l'Agriculture de l'Agroalimentaire et de Forêt France

Hvilke planter angriber bakterien?

Bakterien er opdelt i 4 underarter:

- *Xylella fastidiosa* subsp. **fastidiosa**
- *Xylella fastidiosa* subsp. **pauca**
- *Xylella fastidiosa* subsp. **multiplex**
- *Xylella fastidiosa* subsp. **sandyi**

Tilsammen kan de angribe over 300 dyrkede og vilde plantearter, både urte- og vedagtige. De forskellige underarter har forskelligt værtregister, men med et vist overlap.

I tabellen herunder kan du se de vigtigste værtplanter, som de 4 underarter angriber, og underarternes foreløbigt kendte udbredelsesområder.

Tabel 1: Underarter, foreløbig udbredelse og eksempler på værtplanter

Underart	Fundet i	Vigtige værtplanter
<i>fastidiosa</i>	Spanien (Balearerne ¹) Frankrig	Vin, citrus, kaffe og mandel
<i>pauca</i>	Italien Spanien (Balearerne ¹) Frankrig	Citrus, kaffe og oliven
<i>multiplex</i>	Spanien (Balearerne ¹) og på fastlandet Frankrig	Oliven, mandel, fersken, blomme, abrikos, eg, solsikke m.fl.
<i>sandyi</i>	Endnu ikke fundet i EU	Nerie, Jacaranda og Magnolie

¹ Øgruppen Balearerne omfatter Mallorca, Menorca og Ibiza

Hvor findes bakterien?

Xylella fastidiosa er udbredt i Nord-, Mellem- og Sydamerika, samt på Taiwan. I Europa blev bakterien fundet første gang i 2013 på oliven i Italien, og efterfølgende i Frankrig og Spanien på forskellige plantearter. Den har gjort stor skade i de angrebne lande hvor den efterhånden er fundet på ca. 200 værtplanter (afhængig af undergruppe), herunder en række danske kulturplanter. I EU-lande med angreb kæmper plantesundhedsmyndighederne for at opspore, inddæmme og udrydde skadegøreren.

Xylella fastidiosa trives generelt godt under varme forhold, men især underarten *multiplex* kan også spredes under mere kølige forhold. Det forventes derfor, at især *multiplex* vil kunne etablere sig under danske forhold og angribe planter som eg, blomme og surkirsebær. Væksthusproduktion i Danmark af mange andre værtplanter kan også være udsat.

Hvordan spredes *Xylella fastidiosa*?

Bakterien spredes naturligt over korte afstande med insekter som f.eks. småcikader og skumcikader (fig. 5). Når de har suget saft fra en inficeret plante, kan de overføre bakterien til en rask plante. Over store afstande kan bakterien spredes ved handel og transport af inficerede planter.

Fig. 5: Skumcikader *Philaenus spumarius*. Kilde: ANSES

Hvorfor er skadegøreren så alvorlig?

Xylella fastidiosa overføres nemt fra plante til plante med mange forskellige og vidt udbredte insekter. Bakterien opformerer sig i plantens væv og forhindrer transporten af vand og næring i planten (Fig. 6). Bakterien kan optræde symptomfrit i planten i lang tid, og kan være spredt til mange planter, før de første symptomer viser sig.

Bakterien kan ikke bekæmpes med pesticider, og angrebne planter skal derfor destrueres. For stiklinger og småplanter i hvile kan varmtvandsbehandling med 50° varmt vand i 45 minutter dræbe bakterien, uden at planten tager skade.

Fig. 6: Bakterien har tilstoppet si-vævet, der farves mørk.
Kilde: EPPO, Univertia Degl'li Studi di Bari

Ved truslen om de store økonomiske konsekvenser et angreb kan få på produktionen af især citrus, vin og oliven, har EU indført skrappe plantesundhedsmæssige krav til, hvordan man undgår yderligere spredning. Det involverer blandt andet, at værtplanter sættes i karantæne i 10 km radius ved fund af en angrebet plante. Du kan læse mere om EU's seneste hasteforanstaltninger på EUR-Lex hjemmeside: [EUR-Lex - 02015D0789-20180301 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/02015D0789-20180301-EN-EUR-Lex).

Hvad kan du selv gøre for at undgå angreb?

- Brug udelukkende kontrollerede friske småplanter
- Hold varemottagelse og planteproduktion fysisk adskilt og undersøger nøje de indkøbte planter
- Se efter symptomer på bakterieangreb
- Hold frasorterede planter og plantemateriale adskilt fra produktionen
- Tag ikke stiklinger med hjem fra rejser.

Hvad gør Landbrugsstyrelsen?

Hvis *Xylella fastidiosa* findes i Danmark, vil Landbrugsstyrelsen undersøge omfanget af angrebet, forhindre yderligere spredning og sikre, at angrebne planter udryddes i overensstemmelse med EU's hasteforanstaltninger.

Hvem skal kontaktes

Ved fund eller mistanke om forekomst af *Xylella fastidiosa*, skal du kontakte Landbrugsstyrelsen:

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen
Planter & Biosikkerhed
Nyropsgade 30, 1780 København V
Tlf. 33 95 80 00 | planter&biosikkerhed@lbst.dk